

ДЖЕРЕЛА ЗРОСТАННЯ КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено способи залучення банком внутрішніх та зовнішніх джерел поповнення капіталу. Розглянуто фактори, які впливають на здатність банку залучати капітал. Обґрунтовано, що вибір методів залучення капіталу має базуватися на результатах поглибленого фінансового аналізу існуючих альтернатив.

Ключові слова: банківський капітал, власний капітал, залучений капітал, комерційний банк, кредитна діяльність.

Abstract

In the article the essence of the concept «diagnostics of the financial condition of the enterprise». Approaches, methods and the most important tasks of financial diagnostics are considered. The ways of improvement of the financial condition of the enterprise functioning in the present conditions of market relations in Ukraine are offered.

Keywords: financial condition, diagnostics of financial condition, liquidity, solvency, profitability, financial stability.

Вступ

Нині вітчизняні банки відчувають зростаючу потребу у збільшенні капіталу, особливо після прийняття відповідних нормативних актів НБУ, тому планування перспектив розвитку бази капіталу є одним із головних їх завдань. Капіталізувати банк можна двома способами: залученням внутрішніх джерел та залученням зовнішніх джерел. Для забезпечення необхідної структури, обсягу та рівня видатків керівництво банку використовує як цінові, так і нецінові методи управління коштами.

Дослідженню різних аспектів управління капіталом комерційних банків присвячено праці багатьох науковців, зокрема О. О. Гетьман, В. В. Лук'янова, Є. В. Мних, Л. Н. Павлова, О. М. Підхонний, Г. В. Савицька, та ін.

Метою статті є дослідження основних сучасних джерел зростання капіталу вітчизняних комерційних банків.

Виклад основних результатів дослідження

Основною метою процесу управління банківським капіталом є залучення та підтримка достатнього його обсягу для розширення операцій та створення захисту від ризиків. Обсяг капіталу визначає обсяг активних операцій банку, величину депозитної бази, можливість позичати гроші на фінансових ринках, максимальний ліміт позики, розмір відкритої валютної позиції та ряд інших важливих показників, які сильно впливають на діяльність банку. Тому метою керівництва банку у сфері управління зобов'язаннями банку є залучення достатньої кількості коштів із найменшими витратами для фінансування тих активних операцій, які банк має намір здійснити. Але під час формування фондів менеджмент повинен враховувати два основних фактори управління – вартість та обсяг позикових коштів [1, с. 32].

У банківській практиці використовуються два методи управління акціями: метод внутрішніх та метод зовнішніх джерел поповнення капіталу.

Згідно з першим методом, основним джерелом зростання капіталу є нерозподілений прибуток банку. Повторне інвестування прибутку є найбільш прийнятною і відносно недорогою формою фінансування банку, який прагне розширити свою діяльність. Такий підхід до збільшення основи капіталу дає змогу не розширювати коло власників і, отже, підтримувати діючу систему контролю за діяльністю банку та усувати зниження рентабельності акцій внаслідок збільшення їх кількості в обігу. Чистий прибуток банку, який залишився в його розпорядженні після сплати податків, може бути використаний для виконання двох основних завдань:

- 1) забезпечення певного рівня розподілу дивідендів акціонерам;
- 2) адекватного фінансування діяльності банку.

Таким чином, дивідендна політика банку має великий вплив на можливість розширення бази капіталу за рахунок внутрішніх джерел.

Завдання менеджменту при цьому полягає у визначенні оптимального співвідношення між сумою прибутку, спрямованого на поповнення капіталу, та сумою виплат дивідендів акціонерам банку. Низький рівень дивідендів призводить до зменшення ринкової вартості акцій та спонукає власників продати їх, що означає відтік капіталу з банку. Така дивідендна політика знеохочує потенційних акціонерів і може створити проблеми із залученням капіталу в майбутньому, оскільки акції з меншими дивідендами не будуть потрібні на ринку. Високий рівень виплат дивідендів навпаки – приваблює акціонерів, проте це уповільнює процес накопичення капіталу, оскільки обмежує зростання активних операцій, які приносять дохід банку, і підвищує загальний рівень ризику. Низька надійність банків також може призвести до відтоку капіталу через продаж акцій акціонерами, що стає дуже ризикованим.

Політика дивідендів впливає не тільки на внутрішні джерела поповнення капіталу, а й на зовнішні, оскільки можливість залучення додаткового капіталу значною мірою визначається розміром прибутку. Оптимальною політикою дивідендів є та, яка збільшує ринкову вартість акцій банку. Рентабельність акцій банку не повинна бути меншою, ніж рентабельність інших видів інвестицій з однаковим рівнем ризику. На жаль, загальне зниження бізнес-активності комерційних банків в Україні під час карантину через падіння попиту на кредити й банківські послуги, а також збільшення неплатежів за кредитами негативно позначаються на їх процентних та комісійних доходах. Так, у січні – вересні 2020 року українські банки отримали 37,6 млрд грн чистого прибутку, що на 22% менше аналогічного періоду минулого року, коли банківський сектор заробив понад 48 млрд грн [2].

Важливим фактором, що впливає на здатність банку залучати капітал у майбутньому, є стабільність дивідендної політики. Щоб підтримувати стабільний рівень виплат дивідендів, останнім часом банки все більше і більше прибутку спрямовують на встановлені цілі. Це пов'язано зі збільшенням попиту з боку акціонерів та тенденцією до загального зниження прибутковості банків. Наприклад, американські банки виплатили близько 80% свого чистого доходу як дивіденди за останнє десятиліття. Ця ситуація спонукає банківських менеджерів шукати зовнішні джерела для поповнення капіталу.

Перевагами методу внутрішніх джерел поновлення власного капіталу є такі [3, с. 68; 4]: незалежність від ринкових умов; витрати на залучення капіталу з-за кордону відсутні; простота використання, оскільки кошти просто передаються з одного рахунку на інший; не існує загрози втратити контроль над банком з боку акціонерів.

До недоліків внутрішніх джерел методу поповнення капіталу відносять такі: повне оподаткування, коли на поповнення спрямовується чистий прибуток після сплати всіх податків; виникнення проблеми зменшення прибутку; повільне збільшення капіталу.

Капітал можна залучити із зовнішніх джерел різними способами: випуск акцій; випуск необхідного капіталу боргу (вторинного боргу); продаж активів та здача нерухомості в оренду. Традиційним джерелом зовнішніх банківських ресурсів є депозити клієнтів, але в міру розширення банківських послуг потрібно шукати нові шляхи розвитку ресурсної бази.

Керівництво банку вдається до зовнішніх джерел для зростання бази капіталу у разі необхідності забезпечити швидке надходження великих сум коштів. Найпопулярнішим зовнішнім джерелом є звичайний привілейований випуск акцій. Разом з тим, випуск та розміщення банківських акцій на ринку є одним із найдорожчих способів залучення капіталу. Така міра пов'язана з високими витратами та супроводжується значними ризиками, а саме – можливістю зниження прибутку на акцію та втратою контролю над банком з боку акціонерів. Сьогодні загальна нестабільність та відсутність вторинного фондового ринку в Україні майже не дозволяють пропонувати довгострокові облігації. Вітчизняні комерційні банки мають право випускати облігації, лише якщо вони сплачують за всі випущені ними акції, але багато банків не можуть зменшити статутний капітал до мінімуму. Тому банківські облігації в Україні не розвинулися, і навіть якщо вони включені в додатковий капітал, не можуть розглядатися як справжнє джерело банківських ресурсів.

Отже, вибір методу залучення капіталу із зовнішніх джерел повинен ґрунтуватися на результатах поглибленого фінансового аналізу альтернатив та їх потенційного впливу на величину прибутку на акцію. Керівництво банку повинно враховувати відносні витрати та ризики, пов'язані з кожним джерелом, методи державного регулювання та доступність, а також оцінку довгострокових перспектив та наслідків.

Висновок

Отже, найбільш прийнятною і відносно недорогою формою фінансування банку, який прагне розширити свою діяльність є повторне інвестування прибутку. Основним зовнішнім джерелом

поповнення капіталу для вітчизняних банків є випуск акцій. Це дозволяє швидко отримати великі суми грошей, а також покращити позиції банку у залученні коштів у майбутньому. Але цей підхід має ряд важливих недоліків, зокрема такі, як висока вартість; труднощі, пов'язані з розміщенням акцій на ринку; значне збільшення ризику зменшення прибутку на акцію; послаблення контролю акціонерів над банком, якщо вони не в змозі придбати всі акції нового випуску, які необхідно враховувати. Завдання менеджменту при цьому полягає у визначенні оптимального співвідношення між сумою прибутку, спрямованого на поповнення капіталу, та сумою виплат дивідендів акціонерам банку.

Список використаної літератури:

1. Шульков С.А. Депозитна політика та її роль в забезпеченні стійкості комерційного банку / С.А. Шульков. – Київ, 2016. – 178 с. – С. 31–44.
2. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
3. Герасименко В. Управління власним капіталом банку в Україні в умовах фінансової кризи / В. Герасименко, Р. Герасименко // Вісник Національного банку України – 2013. – №10 – С. 65-75.
4. Зянько В. В. Банківський менеджмент : навчальний посібник [Текст] / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, І. Ю. Спіфанова. – 2-ге вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – 126 с.

Шаркевич Карина Русланівна – студентка групи МФК-19м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sharkevych.karyna@gmail.com

Науковий керівник: Зянько Віталій Володимирович – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fk.zank@gmail.com

Sharkevych Karyna R. – student, faculty of management and informational security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa., e-mail: sharkevych.karyna@gmail.com

Supervisor: Zianko Vitalii V. – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: fk.zank@gmail.com